

&

MINISTERSTVO
KULTURY

&

státní
fond
kinematografie

PRACOVNÍ LISTY

PROJEKTOVÝ DEN

SOUČASNÝ ČESKÝ DOKUMENT

1. Slavná fotografie Herberta Slavíka zachycuje výrazný moment z období protestů proti minulému režimu. Fotografie vznikla v den vzniku Československa (tehdy Den znárodnění) 28. října 1989. Jak byste ji interpretoval/a?

v

2. Nejvhodnější označení filmu *Maturita v listopadu* od Jiřího Krejčíka je:

- a) observační dokument
- b) historický dokument
- c) performativní dokument
- d) dokumentární esej

3. Který z následujících tvůrců je považován za osobnost, jež svou pedagogickou i tvůrčí činností v posledním dvacetiletí nejvýrazněji ovlivnila vývoj domácího dokumentárního filmu?

- a) Vít Klusák
- b) Karel Vachek
- c) Helena Třeštíková
- d) Jan Němec

4. Vysvětlete, co je observační metoda natáčení. Definovat ji můžete pomocí konkrétního příkladu nebo obecně – jak by měla vypadat její ideální podoba?

>

5. Dokumentární film často předváděním konkrétních událostí zkoumá obecné jevy. Zkuste uvést příklad situace, která by v sobě obsahovala obecnější spor mezi legalitou a legitimitou (nelegitimním jednáním se myslí často jednání, které je sice podle zákona přijatelné, ale z obecnějších etických hledisek nikoli). Čerpat můžete z vlastního života, z televize, novin, z knihy, nebo vlastní fantazie.

>

6. Ve filmu Karla Vachka Záviš, kníže pornofolku... se vyskytují tři po sobě jdoucí nebo se různě prolínající scény:

- a) Rajčatová bitva organizovaná starosty a hasiči kdesi na louce za vesnicí. Zájemcům jsou k dispozici bazény s rajčaty, kde dochází k osobním soubojům. Lidé okolo buď přihlížejí, nebo se sdružují do skupin a hází po sobě rajčata.
- b) Skupina technařů vypráví o brutálním policejním zásahu, který se odehrál v průběhu známého festivalu CzechTek.
- c) Blesk píše o luxusní Krejčířově vile, z níž její majitel utekl speciální policejní jednotce, která jej přijela zatknout za organizovaný zločin.

Dovedete najít význam, který všechny scény propojuje? Dokážete interpretovat jednotlivé scény tak, aby na sebe jednotlivé výklady navazovaly (protikladem či podobností)?

>

7. V hypotetickém dokumentárním filmu se po sobě objeví následující sdělení:

- a) Pilot společnosti Lufthansa navedl stroj do alpského masivu. Při nehodě zahynulo 152 cestujících, truchlí celá Evropa.
- b) Téhož dne zmasakrovala sekta Boko Haram v Nigérii několik stovek lidí, v evropských novinách o tom nebyla ani zmínka.
- c) Ani o tom, že stejný počet lidí umře v Evropě během jediného týdne při automobilových haváriích.

Čeho se snaží tento stříhový postup (položení odlišných událostí vedle sebe) dosáhnout? Jaké metody využívá? Zkuste se, pokud možno, vyjádřit jedním slovem.

>

OTÁZKY URČENÉ K DALŠÍ MOŽNÉ DISKUZI

8. Následující otázka se snaží zproblematizovat atributy objektivní, vyvážený a subjektivní, které jsou předmětem mnoha diskuzí a bývají často různým způsobem zneužívány. Zkuste určit, který z následujících výroků je podle vás nejvíce vzdálený pravdě či nepřesný a proč.

- a) Autorský film využívá specifický subjektivní pohled svého tvůrce pro uspořádání událostí, jevů či lidí tak, aby vznikl souvislý celek s určitým myšlenkovým sdělením.
- b) Označení vyvážené se nejčastěji užívá v diskuzích o zpravodajství, myslí se jím poskytnutí vyjádření všech zainteresovaných protistran k určité kauze, bez ohledu na to, která z nich je v právu či lže.
- c) Dokumentární film je takový film, který snímá realitu.
- d) Objektivní pohled v dokumentu znamená pohled z odstupů, který umožňuje vyjevit pravdu o události, jevu či o portrétovaném člověku.

>

9. Bratři Lumièreové natočili první filmový záběr v historii. Zachycuje odchod dělníků branou jejich továrny. Tvůrci nejprve nastavili kameru a pak dali pokyn dělníkům, aby z továrny začali vycházet. Dal by se vzniklý záběr z dnešního hlediska považovat za dokumentární nebo hraný? Která z následujících vět podle vás nejpřesněji vystihuje řešení otázky a proč?

- a) Záběr je dokumentární, protože například ve filmu Český sen dali tvůrci vzniknout falešnému supermarketu, ke kterému přilákali lidi vlastní reklamou.
- b) Záběr je hraný – protože dělníci neodešli z továrny tak jako každý den, ale na povel, čímž se z nich stali herci (i když amatérští)
- c) Záběr je dokumentární – i režisér dokumentárního filmu ovlivňuje postavy před kamerou, způsobem, jakým k nim hovoří, obsahem svých otázek a také situacemi, do kterých je staví. Kdyby například režisér natáčel seskok padákem a vyzval portrétovanou osobu, aby skočila po té, co uvidí červené světlo na jeho kameře, byl by to neautentický seskok, akce jiného člověka? Dělníci v továrně dělali to, co každý den, pouze je někdo vyzval, aby chvíli počkali.
- d) Záběr je hraný. Když někdo ví, že je natáčen, vždy se bude chovat jinak – a tedy hrát. Proto byli dělníci herci.
- e) Zda jde o hraný nebo dokumentární záběr, je někdy těžké rozlišit – většina dokumentárních filmů je částečně hraných. Naopak v hraných filmech se používají postupy blízké dokumentárnímu natáčení. V tomto případě nelze přesně rozlišit, o který typ záběru šlo.

>

ZPŮSOB HODNOCENÍ

Otázky v tomto pracovním listě nejsou zaměřeny na prověřování znalostního, snaží se rozvíjet schopnost uvažování o žánru dokumentárního filmu a jeho vztahu k realitě, což je základ práce dokumentaristy. Měla by být oceněna invence odpovědí, ochota přemýšlet a schopnost formulovat a hájit vlastní názor.

ODPOVĚDI

- 1.** Fotografie zachycuje dva mladé lidi zhruba ve stejném věku, stojící na opačné straně barikády. Může například vést k úvahám o tragédii systému, který posílá lidi proti sobě. Proč jsou každý na jiné straně? Dramatičnost fotografie umocňuje výraz dívky, která jako by se ptala: Proč? Toto je však pouze jedna z možných interpretací, každý člověk může odhalit jinou významovou nuanci či další možný výklad.
- 2.** c).
- 3.** b).
- 4.** Observační metoda usiluje o minimální vliv aktu natáčení na probíhající zachycované děje. Štáb usiluje o nenápadnost a trpělivě čeká, až se něco odehraje.
- 5.** Kvůli stokorunovému dluhu odebral exekutor důchodkyni dům, ve kterém žila. (neuvádět před vyplněním testu jako příklad, omezilo by to představivost testovaných).
- 6.** V záběrech lze vidět silné protiklady. Zatímco někde lidé neuvážlivě proti sobě bojují, ale legálně, jinde je vytvářena alternativní kultura a policie zasahuje. Dověšením je útěk miliardáře, který by měl být potrestán.
- 7.** Hledaným slovem je „relativizace“. Dopouštíme se relativizace významu úmrtí v závislosti na konkrétní situaci.
- 8.** Nejméně smysluplná je nejspíše odpověď d), protože objektivního pohledu nelze dosáhnout; i tematizovaným subjektivním přístupem se můžeme dostat velmi blízko k pravdě. Nicméně hodnocení správnosti odpovědí záleží na výsledku diskuze – některé argumenty či tvrzení se ukáží jako silnější, jiné jako slabší.
- 9.** Záleží zcela na vyhodnocení diskuze – všechny náhledy jsou přípustné.